

EUROPEES PARLEMENT

2009 - 2014

Zittingsdocument

A7-0093/2014

10.2.2014

INTERIMVERSLAG

over het ontwerp van besluit van de Raad betreffende de sluiting van de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Indonesië, anderzijds, met uitzondering van de aangelegenheden die verband houden met overname (11250/2013 – C7-0351/2013 – 2013/0120A(NLE))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Ana Gomes

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE.....	18

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

**over het ontwerp van besluit van de Raad betreffende de sluiting van de kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Indonesië, anderzijds, met uitzondering van de aangelegenheden die verband houden met overname
(11250/2013 – C7-0351/2013 – 2013/0120A(NLE))**

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van besluit van de Raad (11250/2013),
- gezien het ontwerp van de Kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Indonesië, anderzijds (14032/2009),
- gezien de samenwerkingsovereenkomst van 7 maart 1980 tussen de Europese Economische Gemeenschap en Indonesië, Maleisië, de Filippijnen, Singapore en Thailand, lidstaten van de Associatie van Zuidoost-Aziatische staten¹ (ASEAN) en de daaropvolgende toetredingsprotocollen,
- gezien zijn resolutie van 5 september 2002 inzake de mededeling van de Commissie over Europa en Azië: een strategisch kader voor versterkte partnerschappen²,
- gezien zijn resolutie van 5 juni 2003 over de situatie in Indonesië, vooral in de provincie Atjeh³,
- gezien zijn resolutie van 20 november 2003 over Atjeh⁴,
- gezien zijn resolutie van 13 januari 2005 over de recente tsunamiramp in de Indische Oceaan⁵,
- gezien de onderhandelingen over een breed partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Indonesië, anderzijds, goedgekeurd door de Raad op 25 november 2004, afgerond in juni 2007 en ondertekend op

¹ PB L 144 van 10.6.1980, blz. 2.

² PB C 272 E van 13.11.2003, blz. 476.

³ PB C 68 E van 18.3.2004, blz. 617.

⁴ PB C 87 E van 7.4.2004, blz. 528.

⁵ PB C 247 E van 6.10.2005, blz. 147.

9 november 2009,

- gezien de overeenkomst tussen de Europese Unie en de regering van de Republiek Indonesië betreffende bepaalde aspecten van luchtdiensten, die op 29 juni 2011 werd ondertekend¹,
- gezien zijn resolutie van 7 juli 2011 over Indonesië, onder meer aanvallen op minderheden²,
- gezien zijn resolutie van 2 februari 2012 over het buitenlands beleid van de EU ten aanzien van de BRICS-landen en andere opkomende wereldmachten: doelstellingen en strategieën³,
- gezien Besluit 2012/308/GBVB van de Raad van 26 april 2012 betreffende de toetreding van de Europese Unie tot het Verdrag van vriendschap en samenwerking in Zuidoost-Azië⁴,
- gezien de verslagen van de verkiezingswaarnemingsmissies van het Europees Parlement met betrekking tot de verkiezingen in Indonesië op 5 april 2004 en 20 september 2004, in Oost-Timor op 30 augustus 1999, 30 augustus 2001, 9 april 2007, 30 juni 2007 en 7 juli 2012, en in de provincie Atjeh op 11 december 2006,
- gezien de Jakarta Statement on Principles for Anti-Corruption Agencies van 27 november 2012,
- gezien artikel 21 van het Verdrag betreffen de Europese Unie,
- gezien artikel 91, artikel 100, artikel 191, lid 4, en artikel 209, in samenhang met artikel 218, lid 6, onder a), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 81, lid 3, van zijn Reglement,
- gezien het tussentijds verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A7-0093/2014),

A. overwegende dat de betrekkingen tussen de Europese Unie en de Republiek Indonesië (hierna "Indonesië" genoemd) zullen worden geregeld in de bovengenoemde kaderovereenkomst inzake een breed partnerschap en

¹ PB L 264 van 8.10.2011, blz. 2.

² PB C 33 E van 5.2.2013, blz. 201.

³ PB C 239 E van 20.8.2013, blz. 1.

⁴ PB L 154 van 15.6.2012, blz. 1.

samenwerking (hierna "partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst" genoemd);

- B. overwegende dat het de eerste partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en Indonesië betreft en dat deze is gericht op de bevordering van politieke, economische en sectorale samenwerking van wederzijds voordeel en de verdere versterking van bilaterale en regionale samenwerking in antwoord op mondiale uitdagingen;
- C. overwegende dat de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst als essentiële onderdelen een bevestiging bevat van de waarden zoals vastgelegd in het handvest van de Verenigde Naties, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties en andere internationale verdragen die gelden voor beide partijen, evenals hun inzet voor de beginselen van democratie, goed bestuur en de rechtsstaat, en bepalingen voor het opzetten of stimuleren van samenwerking op domeinen zoals de mensenrechten, handel en investeringen, energie, toerisme, transport en infrastructuur, bescherming van de zee en visserij, industrieel beleid en kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), gegevensbescherming en intellectuele-eigendomsrechten, evenals contraproliferatie van massavernietingswapens en de bestrijding van de georganiseerde misdaad, corruptie, het witwassen van geld, terrorisme en de financiering van terrorisme;
- D. overwegende dat Indonesië de op drie na volkrijkste natie ter wereld is, de op twee na grootste democratie, het grootste moslimland met miljoenen aanhangers van andere godsdiensten, en een heterogene maatschappij met meer dan 240 miljoen inwoners met diverse etniciteiten, talen en culturen, waarvan 40 % jonger is dan 25 jaar, en dat het land strategisch is gelegen in een archipel van meer dan 17 000 eilanden die zich van oost naar west over 5 400 kilometer uitstrekken in de Indische en de Stille Oceaan;
1. verzoekt de Raad de volgende aanbevelingen in aanmerking te nemen:
- (a) is ingenomen met de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst die de eerste van haar soort is tussen de EU en een ASEAN-land; beschouwt deze als een getuigenis van het snel groeiende belang van de banden tussen de EU en Indonesië en verwacht dat ze een nieuw tijdperk zal openen voor de bilaterale betrekkingen, gebaseerd op gedeelde beginselen zoals democratie, de rechtsstaat en mensenrechten, gelijkheid, wederzijds respect en wederzijds voordeel;

- (b) wijst op het vijftien jaar durende proces van democratische, politieke, sociale en economische transformatie, na 33 jaar van autoritair militair bewind; merkt op dat Indonesië in hoog tempo verstedelijkt en beschikt over een snel groeiende middenklasse (van meer dan 70 miljoen mensen), omvangrijke natuurlijke hulpbronnen, de grootste economie in Zuidoost-Azië (met een bbp dat de afgelopen twee jaar met meer dan 6 % is gestegen), terwijl de helft van de wereldhandel zijn noordelijke zee grens passeert, en dat het land in toenemende mate op diplomatiek niveau is vertegenwoordigd in regionale en mondiale fora, zoals de VN, de WTO, het IOC, de G20 en de ASEAN waarvan Indonesië zowel een oprichtend lid als het grootste lid is; erkent de belangrijke rol die Indonesië in de bredere regio vervult;
- (c) prijst de vooruitgang die Indonesië heeft geboekt bij de ontwikkeling van democratisch bestuur en de inzet voor democratie zoals die weerspiegeld wordt door de pluralistische samenleving van het land en onder meer tot uiting komt in vrije en eerlijke verkiezingen, de mediavrijheid, het maatschappelijk activisme, de economische weerbaarheid en armoedebestrijding, het onderwijs en andere indicatoren van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, zijn goede betrekkingen met de buurlanden en zijn pleidooi voor democratie en mensenrechten; wijst er evenwel op dat er nog belangrijke uitdagingen bestaan op het gebied van de rechtsstaat en de bescherming van de mensenrechten, met name het waarborgen van de aansprakelijkheid van schenders van de mensenrechten, met inbegrip van militairen, en van schenders van de rechten van minderheden, zoals de rechten van leden van religieuze en etnische groepen, vrouwen, lesbiennes, homoseksuelen, bi-, trans- en interseksuelen, en met inbegrip van uitdagingen in verband met de bestrijding van corruptie; onderstreept dat deze uitdagingen kunnen worden aangepakt door middel van internationale samenwerking, met name in het kader van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst;
- (d) wijst op de snel groeiende banden tussen de EU en Indonesië op het gebied van handel en andere economische terreinen, in het licht van de zakelijke kansen die worden geboden door een economie die steeds meer buitenlandse en binnenlandse investeringen heeft aangetrokken; stelt voor te streven naar een betere infrastructuur en connectiviteit en een verbeterd regelgevingskader door middel van samenwerking op grond van de bepalingen van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst inzake handel en investeringen,

belastingen en douane, dialoog betreffende het economisch beleid, het milieu, industriebeleid en kmo's, evenals vervoer, teneinde het volledige economische potentieel van Indonesië te ontsluiten en duurzame groei, het scheppen van werkgelegenheid en armoedebestrijding te bevorderen, zowel in de EU-lidstaten als in Indonesië;

- (e) benadrukt dat de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst ten doel heeft de betrekkingen tussen de EU en Indonesië verder te versterken, in aanvulling op de bestaande samenwerkingsmechanismen, en samen te werken om wereldwijde uitdagingen aan te pakken op basis van gedeelde beginselen van gelijkheid, wederzijds respect, wederzijds voordeel, democratie, actieve betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld, de rechtsstaat, goed bestuur en mensenrechten, door politieke en economische samenwerking tot stand te brengen in aangelegenheden met betrekking tot handel, investeringen, industriebeleid en kmo's, het milieu, klimaatverandering, energie, wetenschap en technologie, intellectuele-eigendomsrechten alsook met betrekking tot toerisme, onderwijs en cultuur, migratie, de bestrijding van witwaspraktijken, de financiering van terrorisme, drugshandel, corruptie, de georganiseerde misdaad en mensenhandel;
- (f) is van mening dat de betrekkingen tussen Indonesië en de EU als strategisch beschouwd moeten worden en dat er geregelde topconferenties moeten plaatsvinden om de bilaterale en mondiale ontwikkelingen te evalueren; pleit voor geregelde bezoeken op hoog niveau aan Indonesië, onder meer door de voorzitter van de Europese Commissie, de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter en leden van het Europees Parlement, alsook voor een wederzijdse versoepeling van de visumregeling en de toegang voor internationale maatschappelijke organisaties teneinde het verkeer van personen en maatschappelijke organisaties te bevorderen; is in dit verband verheugd over de oprichting van een Gemengd Comité uit hoofde van artikel 41 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst dat ten minste iedere twee jaar afwisselend in Indonesië en Brussel bijeenkomt;
- (g) dringt er bij de EU en Indonesië op aan om de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst ten volle te benutten teneinde geostrategische voordelen op de lange termijn tot stand te brengen met betrekking tot de aanpak van wereldwijde veiligheidsproblemen op bilaterale, regionale en wereldwijde multilaterale fora, zoals de aanpak van de klimaatverandering en de proliferatie van massavernietigingswapens, de strijd tegen terrorisme, corruptie,

georganiseerde misdaad, drugshandel, witwaspraktijken en de financiering van terrorisme, de samenwerking op het gebied van gegevensbescherming, alsook om te blijven samenwerken op andere terreinen die niet expliciet onder de samenwerkings- en partnerschapsovereenkomst vallen, zoals de paraatheid en respons bij rampen, conflictoplossing, handvuurwapens en lichte wapens en maritieme veiligheid, met inbegrip van piraterij;

- (h) is verheugd over de ratificatie door Indonesië van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten in 2006, evenals over de recente ratificatie door Indonesië van diverse mensenrechteninstrumenten van de Verenigde Naties met betrekking tot arbeidsmigranten, personen met een handicap, kinderen in gewapende conflicten en kinderhandel, -prostitutie en -pornografie; verwacht dat de nodige institutionele en juridische hervormingen zullen resulteren in naleving van deze verdragen;
- (i) is zeer verheugd over de vredesovereenkomst die is gesloten en over de economische ontwikkeling die is bereikt in Atjeh gedurende de laatste acht jaar, en hoopt dat verdere vooruitgang kan worden geboekt om de provincie en haar inwoners uit de armoede te halen;
- (j) prijst de inspanningen van de Indonesische autoriteiten om corruptie te bestrijden, waaronder het werk van de commissie voor het uitbannen van corruptie (KPK-commissie); is evenwel bezorgd over het feit dat corruptie nog altijd een ernstig probleem en een belangrijke belemmering voor ontwikkeling vormt, ondanks de ratificatie door Indonesië in 2006 van het VN-Verdrag tegen corruptie, en dringt er daarom op aan uit hoofde van artikel 35 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst verdere maatregelen te nemen om beste praktijken te delen met betrekking tot de bestrijding van corruptie, met inbegrip van de ontneming van in de EU of in andere rechtsgebieden ondergebrachte vermogensbestanddelen, en de bestrijding van economische en financiële criminaliteit;
- (k) moedigt de lidstaten van de EU aan om wederzijdse juridische bijstand met Indonesië uit te breiden bij de bestrijding van corruptie en om met Indonesië samen te werken teneinde bij corruptie en schendingen van de mensenrechten betrokken entiteiten bescherming te weigeren;
- (l) wijst op het belang van de Indonesische wet 34/2004 en Ministeriële

Verordening 22 uit 2009 die erin voorzien dat alle militaire ondernemingen en economische activiteiten door de Indonesische regering moeten worden overgenomen; benadrukt dat naleving van deze wet en deze verordening een cruciaal effect zal hebben op de democratische verantwoordingsplicht bij de bestrijding van corruptie en de bescherming van mensenrechten;

- (m) looft Indonesië voor zijn voortrekkersrol in het proces van het Baliforum voor de mensenrechten op regionaal niveau; is evenwel bezorgd over het gebrek aan consistentie van wet 8/1985 en de nieuwe wet 17/2013 inzake massaorganisaties (tot intrekking van de voorgaande wet 8/1985) inzake maatschappelijke organisaties (de "Ormas-wet"), die, ondanks het vermeende doel om tolerantie te waarborgen en geweld tegen maatschappelijke groepen te voorkomen, indien zij niet worden gewijzigd in overeenstemming met de internationale mensenrechtennormen, onnodige en soms zware administratieve, juridische en financiële beperkingen dreigen op te leggen aan de activiteiten van niet-gouvernementele organisaties, waarmee zij de mogelijkheden van het maatschappelijk middenveld om in Indonesië activiteiten te ontplooiën aanzienlijk belemmeren en de vrijheid van vereniging, van meningsuiting, van vergadering en van gedachte, geweten en godsdienst beperken; gelooft in dit verband dat de jaarlijkse mensenrechtendialoog tussen de EU en Indonesië het aangewezen platform is om deze zorgen aan de orde te stellen;
- (n) benadrukt dat zowel nationale als buitenlandse ondernemingen die in Indonesië actief zijn hun activiteiten moeten ontwikkelen in overeenstemming met de beginselen van maatschappelijk verantwoord ondernemen; verwelkomt regeringsverordening nr. GR 47/2012 betreffende de maatschappelijke en milieuverantwoordelijkheid van vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, die algemeen van toepassing is op Indonesische bedrijven en voorziet in stimulansen en sancties; benadrukt niettemin dat de capaciteit om de VN-richtsnoeren inzake het bedrijfsleven en de mensenrechten toe te passen, moet worden versterkt; dringt er bij de EU op aan om, binnen het kader van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst, de nodige technische bestand te verlenen en roept Indonesië op om zijn eigen nationale plan voor de tenuitvoerlegging van de VN-richtsnoeren op te stellen; prijst Indonesië voor het organiseren, in november 2012, van een internationale bijeenkomst onder leiding van zijn commissie voor het uitbannen van corruptie in samenwerking met het

Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties en het VN-Bureau voor drugs- en misdaadbestrijding, waarin de "de beginselen voor agentschappen voor corruptiebestrijding" werden besproken;

- (o) neemt er met spijt kennis van dat de steeds grotere nadruk op islamitisch onderricht in het openbaar onderwijs ten koste van de religieuze, etnische en culturele pluraliteit en diversiteit die in het Indonesische motto "Bhineka Tunggal Ika" (in verscheidenheid verenigd) verankerd liggen, evenals de algemene indruk dat de autoriteiten te weinig politieke daadkracht tonen om het religieuze extremisme aan te pakken, beschouwd worden als factoren die bijdragen tot de toename van het aantal gevallen van sektarisch geweld en discriminatie jegens mensen die tot religieuze en etnische minderheden behoren; blijft bezorgd over de gevallen van discriminatie, intimidatie of geweld jegens mensen die tot religieuze en etnische minderheden behoren, alsook jegens vrouwen en lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen, die zich soms voordoen onder het mom van verschillende regels en wetten inzake pornografie, godslastering of activiteiten van religieuze minderheden;
- (p) is bezorgd over het geweld tegen religieuze minderheden, zoals de aanvallen op Ahmadiyya-volgelingen en sjiiitische moslims en de sluiting van kerken in delen van het land, evenals de discriminerende regelgeving en overheidspraktijken tegen personen die niet tot een van de zes erkende religies behoren bij de registratie van huwelijken en geboortes in het register van de burgerlijke stand of de afgifte van identiteitskaarten; dringt er bij de Indonesische autoriteiten op aan ervoor te zorgen dat de vrijheid van godsdienst die door de grondwet wordt gewaarborgd ook in de praktijk wordt toegepast, en religieuze tolerantie te blijven bevorderen; is in dit verband van mening dat de jaarlijkse mensenrechtendialoog tussen de EU en Indonesië, evenals artikel 39 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst inzake de modernisering van de staat en het overheidsbestuur, het aangewezen platform vormen om dergelijke zorgen aan de orde te stellen;
- (q) herinnert eraan dat de afschaffing van de doodstraf een belangrijke doelstelling is van het mensenrechtenbeleid van de Unie; dringt er bij de Indonesische autoriteiten op aan de afschaffing van de doodstraf te overwegen of ten minste een moratorium op de toepassing van de doodstraf af te kondigen; gelooft in dit verband dat de jaarlijkse mensenrechtendialoog tussen de EU en Indonesië het aangewezen platform is om deze zorgen aan de orde te stellen; spoort de EU voorts

aan nauwer samen te werken met het maatschappelijk middenveld van Indonesië teneinde mensenrechten, de rechtsstaat en de corruptiebestrijding te bevorderen, en de afschaffing van de doodstraf te bepleiten;

- (r) blijft ernstig bezorgd over de foltering en andere inbreuken op de mensenrechten van de bevolking van Papoea en West-Papoea, waar de voorbije vijftig jaar naar schatting meer dan 100 000 mensen zijn gedood; is verheugd over de recente mededeling van de gouverneur van Papoea dat de regio voor het eerst in jaren zal worden opengesteld voor buitenlandse journalisten en ngo's; verzoekt de EU de Indonesische autoriteiten bijstand te verlenen, zoals in het verleden in Atjeh, bij de ontwikkeling van een alomvattende benadering om de situatie in Papoea te verbeteren; blijft bezorgd over de botsingen tussen de veiligheidstroepen en de separatistische groeperingen en de verontrustende rapporten over mensenrechtenschendingen die aan de veiligheidstroepen worden toegeschreven, alsook over het gebrek aan vooruitgang op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid, en de vrijheid van meningsuiting en vergadering, zaken die, samen met de bescherming van het milieu, natuurlijke hulpbronnen en hun culturele identiteit, voor de inwoners van Papoea van essentieel belang zijn; spoort de Indonesische autoriteiten aan onafhankelijke waarnemers van de EU vrije toegang te verlenen tot het gebied;
- (s) prijst de Indonesische regering voor haar inspanningen om de UNHCR in staat te stellen in het land te opereren en bijstand te verlenen bij de opvang van asielzoekers en vluchtelingen; wijst op het belang van een publiek politiek debat om het maatschappelijke draagvlak voor asielzoekers en vluchtelingen te vergroten; dringt er voorts op aan dat Indonesië en de EU artikel 34 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst volledig toepassen teneinde samen te werken bij migratiekwesties, met inbegrip van legale en illegale migratie en mensensmokkel en -handel;
- (t) dringt er bij de EU en Indonesië op aan nauw samen te werken uit hoofde van artikel 4 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst betreffende juridische samenwerking met het oog op de voltooiing van de ratificatie van het VN-verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide en het Statuut van Rome inzake het Internationaal Gerechtshof;

- (u) is verheugd over de voortzetting van de mensenrechtendialoog die in 2010 werd opgestart tussen de EU en Indonesië en dringt aan op een grotere betrokkenheid en inbreng van het maatschappelijk middenveld bij deze dialoog en bij de tenuitvoerlegging van het nationale actieplan voor mensenrechten;
- (v) verwelkomt de regelgeving van 2006, 2008 en 2010 betreffende een verbod op vrouwelijke genitale verminking; erkent de inspanningen van de Indonesische autoriteiten, waaronder de ratificatie van het verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen en het VN-verdrag inzake de rechten van het kind, evenals het werk van de nationale commissie inzake geweld tegen vrouwen (Komnas Perempuan) en van het plaatselijk maatschappelijk middenveld om informatie te verspreiden over de gevaren van de genitale verminking van vrouwen; merkt op dat deze traditie, ondanks deze inspanningen en de goedkeuring van de VN-resolutie inzake de uitbanning van genitale verminking van vrouwen, nog steeds wordt toegepast in sommige delen van Indonesië; beveelt de EU en Indonesië in dit verband aan nauw samen te werken uit hoofde van artikel 31 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst en de mensenrechtendialoog te benutten teneinde beste praktijken uit te wisselen die erop zijn gericht genitale verminking uit te bannen en het gevaar van dergelijke procedures voor de gezondheid van jonge meisjes en vrouwen te beperken; roept Indonesië op zijn inspanningen te verdubbelen om een einde te maken aan deze ernstige vorm van gendergerelateerd geweld tegen meisjes en vrouwen, die een grove schending van hun mensenrechten vormt;
- (w) prijst de vooruitgang die Indonesië heeft geboekt aan de hand van zijn nationale actieplan voor de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid en zijn juridische kader om de uitbuiting van kinderen aan te pakken;
- (x) erkent de belangrijke rol die vakbonden vervullen in de dialoog en de onderhandelingen met de overheid en andere belanghebbenden ter bevordering van de arbeidsomstandigheden en de socialezekerheidsrechten in Indonesië; beveelt aan dat in het kader van de samenwerking waar uit hoofde van de bepalingen van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst inzake de vrijwaring van de mensenrechten en non-discriminatie naar wordt gestreefd, de kwesties van gendergelijkheid op de werkplek en het dichten van de loonkloof tussen mannen en vrouwen worden aangepakt; benadrukt met name het belang van specifieke maatregelen om ervoor te zorgen dat de

belangrijkste internationale arbeidsnormen volledig ten uitvoer worden gelegd, gezien het feit dat vrouwelijke werknemers nog steeds ten prooi vallen aan uitbuiting en discriminatie in de vorm van overwerk, onderbetaling en misbruik door leidinggevendenden;

- (y) benadrukt dat de uitvoer van de EU naar Indonesië de afgelopen zes jaar is verdubbeld en in 2012 een waarde van 9,6 miljard euro bereikte; wijst erop dat de bilaterale handel slechts 25 miljard euro bedroeg, waarmee Indonesië de 29e handelspartner van de EU is en slechts de vierde handelspartner van de EU in de regio, ondanks het feit dat Indonesië meer dan 40 % van het bbp en de bevolking van de ASEAN uitmaakt; wijst er evenwel op dat de EU-investeringen in Indonesië snel toenemen en inmiddels op de tweede plaats staan - na Singapore - wat betreft buitenlandse directe investeringen, en dat 1 000 EU-bedrijven meer dan 1 000 miljard euro hebben geïnvesteerd en 1,1 miljoen Indonesiërs in dienst hebben;
- (z) dringt er bij Indonesië en de EU op aan te overwegen onderhandelingen over een vrijhandelsovereenkomst te beginnen, in aanvulling op de in het kader van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst beoogde samenwerking, teneinde de grote handelsbelemmeringen geleidelijk weg te nemen, waaronder het versterken van het overleg over de naleving van de WTO-regels, het bevorderen van de toepassing van internationale normen inzake technische handelsbelemmeringen, het verbeteren van de bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten, het vergroten van de transparantie van de handelsregels, het opzetten van samenwerking op het gebied van douane en het bevorderen van een niet-discriminerend investeringsstelsel, om aldus de handel in goederen, investeringen, diensten en overheidsopdrachten verder te vergroten;
- (a bis) prijst Indonesië voor zijn inspanningen om in samenwerking met de EU de illegale handel in hout en houtproducten uit te bannen; neemt kennis van de ondertekening van de vrijwillige partnerschapsovereenkomst inzake wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (Flegt-VPA) tussen de EU en Indonesië in september 2013; wijst erop dat de export van houtproducten vanuit Indonesië naar de EU in het eerste kwartaal van 2013 met 114 % is gestegen; kijkt uit naar de afgifte van Flegt-vergunningen, die de legale herkomst van hout en houtproducten verzekeren zodat hout en houtproducten uit Indonesië ingevoerd kunnen worden in de EU, zodra beide partijen het Indonesische systeem ter waarborging van de wettigheid van hout en houtproducten (TLAS) voldoende degelijk achten

en verwacht dat de capaciteit van de betrokken actoren om de Flegt-VPA uit te voeren onderzocht wordt aan de hand van regelmatige gezamenlijke beoordelingen;

(a ter) erkent de belangrijke rol van Indonesië en de EU bij de bestrijding van de klimaatverandering, gezien hun geopolitieke en economische belang, territoriale omvang en inwonertal; is ingenomen met de steeds grotere rol van Indonesië in de internationale onderhandelingen over klimaatverandering; prijst het ambitieuze plan dat Indonesië in 2009 aankondigde om de toename van emissies terug te dringen en zijn oproep voor internationale steun om het land te helpen nog grotere reducties te verwezenlijken; merkt op dat ontbossing en veranderingen in landgebruik de belangrijkste veroorzakers van broeikasgasemissies in Indonesië zijn, maar dat de groeiende energiesector de bosbouw naar verwachting voor 2027 voorbij zal streven; roept daarom de partijen bij de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst op onmiddellijk een geïnstitutionaliseerd bilateraal samenwerkingsmechanisme op te richten uit hoofde van artikel 23 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst inzake energie, naar het voorbeeld van de Climate Change Unit van het VK (UKCCU) voor Indonesië dat in 2011 is opgezet met het oog op de diversifiëring van energiebronnen door middel van de ontwikkeling van nieuwe en hernieuwbare vormen van energie en distributie-infrastructuren die hernieuwbare energie aan vraagcentra koppelen en die een rationeel energiegebruik verwezenlijken teneinde de klimaatverandering te bestrijden en duurzame ontwikkeling te bevorderen;

(a quater) uit zijn ernstige bezorgdheid over de effecten van de groeiende vraag naar palmolie op de ontbossing in Indonesië, daar dit land de grootste producent en consument van palmolie is; is verheugd over het moratorium op het rooien van nieuw bos waartoe de overheid in 2011 heeft besloten, maar dringt erop aan maatregelen te nemen om de talrijke mazen in de wet te dichten die het effect ervan tot dusver sterk hebben beperkt;

(a quinquies) is ingenomen met de in 2011 door de EU en Indonesië ondertekende luchtvaartovereenkomst, waarmee de nationaliteitsbeperkingen in bilaterale luchtdiensten worden opgeheven en die een stap vooruit vormt naar een nauwere algemene samenwerking tussen de EU en Indonesië; raadt aan verdere stappen te zetten uit hoofde van artikel 34 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst inzake vervoer, met name met betrekking tot de totstandbrenging van

een nauwe dialoog op het gebied van vervoer over zee en over land, teneinde de infrastructuur in de Indonesische archipel te verbeteren, alsook maatregelen te nemen om de internationale normen inzake beveiliging en veiligheid van vervoer en vervuilingspreventie volledig toe te passen;

(a sexies) is bezorgd over de jaarlijks terugkerende bosbranden die grotendeels te wijten zijn aan de palmolieplantages, houtkapbedrijven en boeren die het land vrijmaken voor de landbouw, en die bijdragen tot de opwarming van de aarde waardoor Indonesië tot de landen met de hoogste broeikasgasemissies behoort; is ingenomen met de belofte van de Indonesische regering om de ASEAN-overeenkomst inzake grensoverschrijdende smog tegen begin volgend jaar te ratificeren en dringt er bij de autoriteiten op aan dringend doeltreffendere preventieve maatregelen te treffen;

(a septies) merkt op dat het toerisme een van de belangrijkste sectoren van de Indonesische economie is; benadrukt in dit verband dat artikel 17 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst een uitstekende gelegenheid biedt om informatie uit te wisselen en beste praktijken tot stand te brengen teneinde het Indonesisch potentieel aan natuurlijk en cultureel erfgoed te maximaliseren en de negatieve effecten zoals vervuiling of beschadiging van mariene ecosystemen te beperken, met als doel duurzame toerismemodellen te ontwikkelen en de positieve bijdrage van toerisme te vergroten, waarbij de belangen van de lokale gemeenschappen worden geëerbiedigd;

(a octies) merkt op dat de uitwisseling van personen tussen Indonesië en de EU is verwezenlijkt aan de hand van het Erasmus Mundus II-programma dat tussen 2008 en 2010 200 studiebeurzen heeft toegekend; erkent dat de Europese Commissie workshops en seminars wil organiseren om het begrip en de kennis onder Indonesische kmo's over internationale normen en kwaliteitsvereisten te verhogen; dringt evenwel aan op intensievere uitwisselingen van studenten en academisch personeel en op het organiseren van regelmatige opleidingsprogramma's uit hoofde van artikel 25 van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst inzake cultuur en onderwijs, alsook op de uitwisseling van beste praktijken en knowhow op het gebied van toerisme, ondernemerschap en talen; dringt er voorts bij Indonesië en de EU op aan om in dit verband te beginnen met de onderhandelingen over visumversoepeling om het verkeer van personen te vergroten;

- (a nonies) wijst erop dat de EU tussen 2007 en 2013 ongeveer 400 miljoen euro aan ontwikkelingshulp aan Indonesië heeft verstrekt; erkent dat Indonesië vanaf 2014 niet langer in aanmerking zal komen voor meerjarige indicatieve programma's (MIP) aangezien het de status van lager-middeninkomensland heeft bereikt, maar dat het land zal blijven profiteren van het stelsel van algemene preferenties van de EU; dringt er derhalve bij Indonesië op aan het beleid dat voorheen in de MIP's als prioriteit werd aangemerkt en in het kader daarvan gefinancierd werd, zoals onderwijs, handel en investeringen, wetshandhaving, algemene capaciteitsopbouw en klimaatverandering, te blijven uitvoeren; gelooft dat de bilaterale samenwerking in het kader van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst samen met de financiering van de Europese Investeringsbank en eventuele toekomstige economische partnerschapsovereenkomsten een cruciale rol zullen spelen bij het bevorderen van dergelijke prioriteiten in Indonesië;
- (a decies) stelt voor dat Indonesië en de EU samenwerkingsterreinen vaststellen, in het kader van de bepalingen van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst, om het economisch masterplan van Indonesië (MP3EI) beter te kunnen uitvoeren en beheren, door knowhow en beste praktijken voor publiek-private partnerschappen uit te wisselen en, in het kader van de G20-verplichtingen van Indonesië en enkele EU-lidstaten, nauw samen te werken in de strijd tegen winstverschuiving en belastingontduiking, en automatische uitwisseling van belastinggegevens tot stand te brengen;
- (a undecies) dringt er bij de EU op aan om, in het kader van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst, de inspanningen van Indonesië te ondersteunen om zijn openbaar bestuur te moderniseren, in het bijzonder wat betreft capaciteitsopbouw voor het opstellen en uitvoeren van beleid en het versterken van de rechterlijke en wetshandhavingsinstanties;
- (a duodecies) roept op tot samenwerking tussen de EU en Indonesië bij de tenuitvoerlegging van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten (CITES) en met het oog op een duurzaam behoud en beheer van natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit, met name de bos- en visbestanden en mariene hulpbronnen; uit zijn bezorgdheid over de toegenomen ontbossing door de particuliere sector voor palmolie- en rubberplantages en over de schadelijke effecten van monocultuur;

(a terdecies) is verheugd over de ratificatie van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee door Indonesië en roept de EU op bijstand te verlenen voor de institutionele en andere hervormingen die nodig zijn om aan dit verdrag te voldoen en de maritieme veiligheid in de regio te vergroten;

(a quaterdecies) is ingenomen met de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst die getuigt van het groeiende belang van de betrekkingen tussen de EU en Indonesië en een nieuw tijdperk van bilaterale betrekkingen inluit door het versterken van de politieke, economische en sectorale samenwerking op een groot aantal beleidsterreinen, door handels- en investeringsstromen en het verkeer van personen te bevorderen, onder meer in het kader van gezamenlijke initiatieven van de EU en de ASEAN, alsook door een nauwere samenwerking tussen Indonesië en de EU bij de aanpak van wereldwijde uitdagingen, in aanvulling op de bestaande samenwerking in het kader van andere internationale organisaties waarin beide partijen een steeds belangrijkere rol spelen; benadrukt dat bilaterale en multilaterale samenwerking conflictoplossing op regionaal en mondiaal niveau kunnen bevorderen, en kunnen bijdragen aan meer efficiëntie bij de ontneming van vermogensbestanddelen en de bestrijding van terrorisme, piraterij, georganiseerde misdaad, witwaspraktijken en belastingparadijzen; is derhalve ingenomen met het feit dat alle lidstaten de reeds in 2009 ondertekende partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst hebben geratificeerd;

2. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	21.1.2014
Uitslag eindstemming	+: 52 -: 1 0: 2
Bij de eindstemming aanwezige leden	Pino Arlacchi, Hiltrud Breyer, Elmar Brok, Jerzy Buzek, Tarja Cronberg, Arnaud Danjean, Mark Demesmaeker, Michael Gahler, Marietta Giannakou, Ana Gomes, Andrzej Grzyb, Richard Howitt, Anna Ibrisagic, Liisa Jaakonsaari, Tunne Kelam, Nicole Kiil-Nielsen, Evgeni Kirilov, Maria Eleni Koppa, Andrey Kovatchev, Paweł Robert Kowal, Wolfgang Kreissl-Dörfler, Eduard Kukan, Vytautas Landsbergis, Krzysztof Lisek, Sabine Lösing, Marusya Lyubcheva, Willy Meyer, Francisco José Millán Mon, María Muñoz De Urquiza, Annemie Neyts-Uyttebroeck, Norica Nicolai, Raimon Obiols, Kristiina Ojuland, Ria Oomen-Ruijten, Justas Vincas Paleckis, Alojz Peterle, Tonino Picula, Mirosław Piotrowski, Bernd Posselt, Libor Rouček, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Werner Schulz, Sophocles Sophocleous, Laurence J.A.J. Stassen, Davor Ivo Stier, Charles Tannock, Inese Vaidere, Geoffrey Van Orden, Nikola Vuljanić, Sir Graham Watson
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervanger(s)	Marije Cornelissen, Tanja Fajon, Göran Färm, Barbara Lochbihler, Ivo Vajgl